

25. juni 1876

Me så blei kjent med indianerne i Amerika ved å lesa Vill Vest (fra 1953), Texas (1954) og Præriebladet (1957), har itte kvært lært at der e någen steder i den ville vesten så forbindes med kjente slag mydlå de innfødte indianerne og presidentens soldater. To av navnene e Wounded Knee og Little Bighorn.

Det så skjedde 29. desember 1890 ved Wounded Knee i Pine Ridge-reservatet i Dakota, va ikkje et slag – det va rein henrettelse. Denne slaktingen av indianere e sett på som ein av de verste massakrene i amerikansk historie.

Hæren brukte fira Hotchkiss maskinkanoner som spydde ud kraftige granater femti ganger i minuttet, mens sioux-indianerne knapt hadde våben. Då kanonaden va øve, va halvparten av stammen på 350 indianere drept.

”Slaget” ved Wounded Knee-høyden va rein likvidering av ubevæbna menn, kvinner, barn og gamle. Men i det mest berømte, skikkelige slaget mydlå indianere og soldater, ved Little Bighorn 14 år tidligare, hadde begge parter våben. Og utfallet blei ganske annerledes.

George Armstrong Custer va ein amerikanske offiser. 23 år gammale blei han midlertidig generalmajor på nordstatenes side i den amerikanske borgarkrigen 1861 – 65. Han blei kalt ”Boy General” og han va ein heroiske og aggressive leidar på slagmarken. Han øvelevde 25 slag onna borgarkrigen.

Custer va degradert te oberstløytnant då han i 1866–71 leda angrebene mod indianere i Kansas, Nebraska og Colorado – blant aent den pinlige massakren av ubevæbna cheyenner ved Washita River i 1868.

Sommaren 1876 måtte indianerne tåla stadig flerne kvide bosetninger i de hellige Black Hills-fjellene i indiansk territorium. Det førte te at mange sioux- og cheyenne-indianere forlod de tildelte reservatene sine og gjekk samen i ein allianse. Borgarkrigshelten Custer og hans hær, det 7. Kavaleri, blei derfor sendt ud på prærien for å få indianerne tebage te wigwamen i reservatet.

36-årige Custer dro mod vest med 650 soldater, 31 offiserer, 40 speidare og ein journalist, Mark Kellogg.

”Kor mange e de?” spurte Custer. Speidaren så uttrykksløst på maen som indianerne kalte ”Langhår”. Så bøyde han seg ner og dro løs ein neve med gras. Han åbna håndå sånn at stråene falt ner på bakken. Så gjorde han det same ein gang te. Og igjen. Og igjen.

Han sko fram te at dette va den stysste indianerleiren någen hadde sett. Der var telt øveralt langs bredden av Little Bighorn-elvå i det østlige Montana – leiren va minst fem kilometer lang. Indianerne va ein enorm samling av stammene sioux, cheyenne og arapaho. Kvinner, barn og gamle – men òg et par tusen av krigerne te høvdingene Crazy Horse, Sitting Bull og Chief Gall. Dette va godt bevæbna krigere som va dyktige te hest, som aldri viste nåde – og som visste at den kvide manns soldater va på vei te Little Bighorn.

Ingen i 7. Kavaleri visste kor mange indianere de sko slåss mod, men det brydde de seg ikkje om. Ka kunne vel ein gjeng usiviliserte rødhuder prestera mod ein disiplinert armé? Følelsen av overmakt blei òg forsterka av at dette året kunne USA feira 100-årsjubileum for nasjonens fødsel.

Og oberstløytnant George Armstrong Custer va urokkelig. ”Eg kan knusa kver einaste leir på prærien,” hadde han sagt någen dager tidligare, då han avslø et tilbud om forsterkningar. Custer fekk òg tilbud om å ta med seg et Gatling maskingevær så fyrte av 350 kuler i minuttet. Men siden det sto på ein vogn dradd av fira hester, syns Custer at våbenet va tungvint å håndtera. ”Ska me fanga indianere, må me bevega oss som indianere,” sa han.

Slaget fant sted 25. juni. Indianerne va øvelegne i antall, og de hadde moderne våben – Winchesterrifler og pistoler i stedet for de tradisjonelle pil & bue, tomahawk og kniv. Soldatene hadde ”gammaldagse” Springfield-rifler som måtte lades om itte kvært skudd.

Custer ga ordre om at at soldattroppen sko delas i to – det blei fatalt for gruppen han va leidar for. De blei tvunge opp på en høyde, kjent som ”Last Stand Hill”, der de blei drept av indianerne som angreb fra adle kanter. Custer va blant de siste som falt, og slaget gjekk hardt udøve familien hans. To brødre, ein nevø og ein svoger blei òg drept.

Totalt omkom 268 soldater i 7. Kavaleri – 210 av disse stod direkte under Custers ledelse. Rundt 150 indianere blei drept i slaget ved Little Bighorn.

David Humphreys Miller, som mydlå 1935 og 1955 intervjuva de siste overlevande indianerne, skreiv at slaget varte mindre enn ein halv time. Någen sa ”så lenge det tar ein sulten mann å spisa et måltid”.

Provosert av at et tusentalls ”villmenn” kunne slå verdens mest avanserte hær, satte USA inn alt de hadde av styrker for å udsletta sioux- og cheyenne-stammene. Crazy Horse blei drept i et baghold itte at han hadde øvegitt seg ved Fort Robinson, mens Sitting Bull flykta te Canada. Fira år seinare returnerte han te USA og øvega seg te myndighedene. Han blei seinare med på Buffalo Bills omreisande sirkus i Amerika. I 1890 blei han drept av reservatpoliti hemma på Standing Rock.

Som sagt – det begynte med Vill Vest i 1953. Kvært blad kosta 30 øre. Eg har forresten fysste årgang av Vill Vest komplett ennå, og den e te salgs. Det e bare å gje bud!